

ORD. PROF. HAMİT N. PAMİR'İN 50 NCİ MESLEK YILI JÜBİLESİ

22 Şubat 1966 günü saat 10:00 da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Konferans salonunda meslek topluluğu önünde Ord. Prof. Hamit N. Pamir'in 50 nci meslek yılı Jübile toplantısı için başta, Millî Eğitim Bakanı Sayın Orhan Dengiz, Dr. Cahit Erentöz, İst. Üniv. Fen Fak. Dekanı Prof. Ali Rıza Berker, Prof. İhsan Ketin, Prof. Cemal Alagöz, Prof. Fuat Baykal, Prof. Kemal Erguvanlı, Prof. R. Brinkmann, Dr. Zatî Ternek, Prof. İsmail Yalçınlar, Prof. Atıfe Dizer olmak üzere, birçok meslektaşları tarafından biyografisi, eserleri v.b. üzerine konuşmalar yapılmıştır.

Jübile esnasında, Bonn ve İzmir Üniversiteleri Jeoloji Profesörü Dr. R. Brinkmann tarafından Profesör Dr. Pamir'e Alman Tabiat Araştırmacıları Akademisinin (Akademie der Naturforscher) âzalık beratı verilmiştir. Bu akademi 1650 senesinden evvel kurulmuş en eski bir ilim müessesesidir. Üyeleri arasında: Curie, Darwin, Einstein, Faraday, Goethe, Haeckel, Sven Hedin, Humboldt, Linné, Nansen gibi meşhur isimler vardır.

Akademi, 300 seneden fazla bir zamandan beri memleketler hudutlarını aşarak, ilim adamlarının birlikte çalışmalarını ilmin ilerlemesi için elzem addetmektedir.

Prof. Dr. Hamit Nafiz Pamir Akademinin ilk Türk üyesi olmuştur.

JÜBİLE MÜNASEBETİ İLE KONUŞMA YAPANLAR

Ord. Prof. Hamit N. Pamir'in Biyografisi

Dr. Cahit ERENTÖZ

Jeoloji Kurumu Başkanı ve M.T.A. Enstitüsü Jeoloji Şubesi Müdürü

Bu sene, 50 nci meslek yılını idrak etmiş olan Sayın Ord. Prof. Hamit N. Pamir'in yarım asırlık meslek hayatını kutlamak üzere, Türkiye Jeoloji Kurumunun tertiplediği Jübile dolayısıyla burada toplanmış bulunuyoruz.

Muhterem hocamız Ord. Prof. Hamit N. Pamir, 47 yıl İstanbul Üniversitesi Jeoloji Enstitüsünde yüzlerce talebe yetiştirdikten sonra, üç seneden beri de Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünde vazifeli bulunmaktadır.

50 nci meslek yılını bitmez, tükenmez sabır ile yılmadan çalışarak, eserler meydana getiren ve bugün bütün zindeliğiyle 73 yaşını idrak eden muhterem Jeolog, 27 Mayıs 1893 te doğmuştur. İlk tahsilini Üsküp'te Mektebi Edepte, orta tahsilini Selânik'te Fevziye Mektebinde tamamlayan ve nihayet 1909 da da Selânik'te devam ettiği Fransız Mektebinde bakanlıyasını tamamlayarak Liseden mezun olmuştur.

1909-1913 yılları arasında Cenevre Üniversitesinde Fen Fakültesinden Lisans imtihanını mütâakıp, Prof. Du Parc'ın nezaretinde Rusya'da Şimal Ural dağlarının asit kayaçlar üzerine hazırladığı doktorasını tamamlayarak, 1915 te yurda dönmüştür.

İstanbul Darülfünununda, ilk reformun başlama tarihi olan 1916 yılında, Prof. Walter Penck yanında asistanlıkla, yurdumuzda ilk fiilî çalışmalarına başlamıştır. Aynı Profesörle etüdlerine 1918 yılma kadar devam etmiştir.

Bilâhara, 1925 yılında İstanbul Darülfünununda Muallim Muavinliği'ne atanmakla mesuliyetli ilk çalışmalarına başlamıştır. 1925-1933 yılları arasında aynı zamanda İstanbul Orman Mektebi Âlisi Jeoloji Muallimliğine devam ederken, İstanbul Darülfünununda Jeoloji Muallimliği unvanını da almıştır.

1933 yılında yapılan büyük ikinci bir reform ile İstanbul Darülfünunu lâğvedilerek, yeniden İstanbul Üniversitesi teşkil edilmesiyle Üniversiteye Profesör olarak atanmıştır.

Gerçek bir Bilimsel Müessesese haline gelen Üniversitede, Ord. Prof. olarak 30 sene yine yüzlerce talebe yetiştirdikten sonra, 1963 yılında kendi isteği ile emekliye ayrılmıştır.

Bu tarihten sonra, evvelâ âşık olduğu jeoloji mesleğini bırakmıyarak, yine aramızda — yani Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünde—Baş Müşavir ve Fen Heyeti üyesi, olarak çalışmaya başlamıştır. Halen kendisini Müessesemizde görmekte büyük bir memnuniyet duymaktayız.

İdrak etmiş olduğu 50 nci meslek yılına kadar yurt dışında da birçok cemiyetlerde üye olmuştur. 1930 yılından beri Fransız Jeoloji Kurumunda üyedir. Bu Kurumun 1959 ilâ 1960 yıllarında İkinci Başkanlığına seçilmiştir. 1950 yılından beri de Alman Jeoloji Kurumunda üyedir.

Sayın Profesör, yurt dışında mütaaddit defalar memleketimizi temsilen topluluklara iştirak etmiş ve konferanslar vermiştir. Meselâ, 1958 yılında Paris Üniversitesinde Anadolu Hidrojeolojisi üzerine, 1959 senesinde Bonn Üniversitesinde ve Alman Madencilik Birliğinde Türkiye Yeraltı Servetleri hakkında iki konferans vermiştir. Keza aynı tarihlerde, Hannover Jeoloji Servisinde de Türkiye'nin Tektonik Üniteleri hakkında konuşma yapmıştır.

Bilimsel çalışmaların gerek neşriyat ve gerekse konferanslarıyla tanıyan muhterem hocamız, nihayet 1964 yılında Alman Tabiat Araştırmacıları Akademisine üye olarak seçilmiştir. Üyelik beratı biraz sonra kendisine takdim edilecektir.

Aynı zamanda Türkiye Jeoloji Kurumu kurucularındandır. Bu cemiyette bundan evvel de dört defa ve nihayet dünkü toplantıda da (21 Şubat 1966) yine Türkiye Jeoloji Kurumu Reisi seçilmiştir.

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünün 1935 yılında ilk kuruluşuna iştirak etmiş ve aynı Enstitüde 1950-1952 ve 1954-1956 yıllarında iki defa Umum Müdürlük yapmıştır. 1950 yılında UNESCO tarafından Teknik Üniversitede Hidrojeoloji ve Sismoloji Enstitülerinin kurulmasına tavassut etmiştir.

1937 de Moskova'da, 1948 de Londra'da ve 1960 yıllarında da Kopenhag'da da Uluslararası Jeoloji Kongrelerine de iştirak ederek, bu kongrelerde birer tebliğ vermiş ve yurda dönüşünde üniversitelere, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsüne ve hattâ Türkiye Jeoloji Kurumuna birer rapor vermiştir.

1947 ilâ 1950 tarihleri arasında İstanbul Üniversitesi Senatosunda ve

1956 ilâ 1959 yılları arasında da Türkiye Atom Enerji Komisyonunda üye seçilmiştir.

Keza, halen Uluslararası Jeoloji Birliğine (Union) bağlı Türkiye Millî Jeoloji Komitesi üyesi, Türkiye Millî Stratigrafi Komitesi Başkanı, Türkiye Millî Tektonik Komitesi Başkanı bulunmaktadır.

Prof. Hamit N. Pamir, özel hayatında da muhitini fethetmesini bilmiştir. Talebelerine ve bütün çevresine karşı gösterdiği samimiyet ve kendisine has olan iyilikseverliği ile tanınmaktadır.

Ben kendilerini, Üniversitede talebe olunca, 1936 ilâ 1944 yılları arasında yakînen tanımak fırsatını buldum. Gerek diploma ve gerekse doktora çalışmalarımda büyük yardımlarını gördüm ve kendilerinden feyz aldım. Meslek hayatımın bu talebelik devresinde tabiatı sevmeyi ve onun zorluklarından, güçlüklerinden yılmamayı öğrendim. Bütün talebelerine gösterdiği yetiştirici ve teşvik edici alâkalarını burada şükranla anmayı bir borç bilirim.

Prof. Hamit N. Pamir, hocalık görevindeki muvaffakiyeti kadar, jeoloji mesleğini bilfiil icra etmekte de usta bir jeolog olarak muvaffak olmasını bilmiştir. En güç şartlar içerisinde de jeolojisini görmediği yurt köşesi kalmamıştır.

Jeolojinin sihre bütün ömrünce kendisini kaptırmış olan 73 yaşındaki bu genç tabiat âşığı Hoca Jeolog, jeolojinin her branşında derin bir bilgiye sahiptir. Dünyada ender görülen, literatüre hâkim bir müntesibi ve bilimsel araştırmacıdır; ve bunu her vesile ile ispat etmektedir.

O, yurdumuzda jeolojinin piridir. 50 yıl gibi yarım asırlık bir zaman bile onun halen yanın meslek aşkını söndürememiştir.

Bunu Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünde mütevazı olarak köşesinde halen gösterdikleri örnek faaliyetleri ile ispat etmektedirler.

Bu tükenmez enerjileriyle meslek hayatının olgun meyvalarını, dernekteki usanmak bilmiyen örnek çalışmaları da göstermektedir.

Kendilerinin gıpta dolu hislerimle daha çok uzun yıllar ateşli jeoloji aşkıyla faaliyetlerine devam etmelerini temenni ederken, gerek şahsım adına ve gerekse dünden beri mazide kalan Jeoloji Kurumu Başkanı olarak bütün meslektaşlarım adına da, en samimî temennilerimle 50 nci meslek yıllarını tebrik ederim.

Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir'in Eserleri ve Yayınları

Prof. Dr. İhsan KETİN

İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi

Sayın Misafirlerimiz, değerli meslektaşlarım,

Sayın hocamız Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir'in bugünkü Jübilesinde, eserleri ve yayınları hakkında birkaç söz söylemek ödevi de bana verilmiş bulunuyor. Bu şerefli vazifeyi memnuniyetle yerine getirirken, böyle bir Jübileyi tertip etmek suretiyle gösterdikleri kadirşinaslıktan dolayı, Türkiye Jeoloji Kurumu, Yönetim Kurulundaki arkadaşlarımıza bilhassa, teşekkür eder, bu güzel başlangıcın Kurumumuzda bir anane haline gelmesini temenni ederim.

Sayın Dinleyenlerim,

50 sene gibi uzun bir faaliyet devresinde, sürekli olarak eser vermiş bir hocanın, sayısı 35 i bulan çok çeşitli konulardaki neşriyatı hakkında, tatmin edici bir konuşma yapmanın güçlüğünü takdir edersiniz. Bu güçlüğü mümkün olduğu kadar hafifletmek amacı ile sayın hocamızın eserlerini, konu ve şekilleri bakımından az sayıda gruplara ayırmak suretiyle incelemeyi daha uygun bulmaktayım. Bu gruplar sıra ile:

- 1) Ders kitapları;
- 2) Tercümeleer;
- 3) Depremle ilgili yayınlar;
- 4) Milletlerarası Kongrelerde verilen tebliğler;
- 5) Arazi etüdleri ile ilgili yayınlar;
- 6) Değişik konulardaki yayınlar ve diğer eserlerdir.

1. Ders kitapları

Herşeyden evvel hoca olan ve yarım asır bu meslekte emek harcamış bulunan Ord. Prof. H. N. Pamir'in ilk ders kitabı, 1928 yılında «Umumî Arziyat» adı ile ve eski harflerle neşredilmiştir. O zaman kendisi Darülfünun ve Orman Mektebi-Âlisi Arziyat ve Madeniyat Muallimi idi. Her iki yüksek okul için yazılmış olan bu kitap, «Dinamik Jeoloji»ler çıkıncaya kadar, üniversitelerimizde gerek hocaların ve gerekse talebelerin takibetikleri yegâne eserdi. «Umumî Arziyat» başlıca şu bahisleri ihtiva etmek-

tedir: «Bir gök cismi olarak arz küresi, Ay, Arzın sıcaklığı, Güneş, Güneş sisteminin gelişmesi, Arzın içi, Karaların denizle olan sınırı, Yeryüzünün relief, Karaların dağılışı, Kayaçlar ve başlıca grupları, Kayaçların bölünme ve ayrılması, Kayaçların arz kabuğundaki görünüş şekilleri, Tektonik — yatay ve dikey hareketler — Diskordan ve konkordan durumlar.

Eserde «Tektonik» bahsine bilhassa önem verilmiş, o zaman için yeni olan bu branşta oldukça detaylara inilmiştir. Bu hususta kendisi kitabın mukaddimesinde şöyle yazar:

«Bu fasikül ile lisanımızda neşrolunmuş mufassal veya muhtasar eserlerdeki bir noksan — Tektonik Jeolojisi — tamamlanmak istenmiştir. Jeolojinin bugünkü mefhumu ile Tektonik en mühim safhasını teşkil ettiğinden, Coğrafya ve Jeoloji muallimleri, asker, mühendis, ormancı ve ziraatçı gibi arazi ile alâkadar mütehasısların eserde kendilerine nâfi malûmat bulabileceklerini ümit ederim.»

Prof. Pamir'in klâsik hale gelmiş ders kitapları, bilindiği gibi, «Dinamik Jeoloji»lerdir, 1937 de yayınlanan ve arz kabuğunun dış olaylarını izah eden «Dinamik Jeoloji I. 1948 de neşredilen ve iç olaylardan bahseden «Dinamik Jeoloji II», uzun yıllar öğrencilerimizin feyz aldıkları ders ve müracaat kitapları olmuştur. Bu eserlerin muhtevası hakkında tahlillerde bulunmayı yersiz saymaktayım, zira bunlar hepimizin okuduğu kitaplardır. Dinamik Jeoloji I, ilk basılışından 22 sene sonra, 1959 da ve Dinamik Jeoloji II, 12 sene sonra 1960 da ikinci defa, tamamen yeni bir şekilde yayınlanmıştır. Her ne kadar bu ikinci basılışların isimlerinde bir değişiklik olmamış ise de, kitapların muhtevasında esaslı değişiklikler yapılmış son 25 sene zarfında dünya jeoloji literatüründe görülen bütün yenilikler, bu ikinci baskılarda yer almıştır. Çok sayıdaki İngilizce yazılmış eserlerden faydalanılarak, yeniden kaleme alınan bu kitaplar, gerek öğrencilerin ve gerekse yetişkin meslektaşların her zaman için istifade edecekleri kıymetli eserlerdir.

Prof. Pamir'in ders kitapları serisine M. Gignoux'nun «Stratigrafik Jeoloji» adlı eserinin tercümesini de ilâve etmek gerekir. Doçent Nuriye Pınar ve Prof. Enver Altınlının da iştirakleri ile tercümesi 1942 de tamamlanan bu klâsik stratigrafi kitabı, Türkçe yazılmış jeoloji literatürü arasında müstesna bir yer işgal eder. 24 seneden beri bu konuda yeni bir eser de, maalesef yazılmamıştır.

2. Tercüme eserler

Ord. Prof. H. N. Pamir'in tercüme şeklindeki neşriyatı onun akademik kariyere intisap ettiği ilk devrelere, önce W. Penck daha sonra E. Chaput ile beraber çalıştığı zamanlara aittir. Bu hususla ilgili birinci eser, W. Penck'in «Çanakkale mes'elei jeolojisi» adlı makalesinin 1332 (1916) yılında Fünun Fakültesi mecmuasında yayınlanan tercümesidir. Eski harflerle ve tam 50 sene evvelki Türkçe ile yazılmış olan bu eser, hocamızın ilk ilmî neşriyatıdır. Her ne kadar daha önce, 1913-1914 yıllarında hazırlıyarak 1916 da tamamladığı «Les roches acides de Pavda (Ural du Nord)» adlı doktora tezi mevcut ise de, bu tez maalesef 1918 Vefa yangınında, o zamanki jeoloji enstitüsünün bulunduğu Abdülkerim Paşa Konağında yanmış ve dolayısıyla basılamamıştır (Sayın hocamızın bizzat kendi ifadeleri).

İkinci ve üçüncü tercüme eserler yine W. Penck tarafından yazılmış olan ve Fünun Fakültesi Mecmuasında neşredilen «Keşiş dağı jeolojisi ve Bursa tenezzühünün netayici jeolojisi» adlı makalelerdir.

Tercümelerin ikinci kısmını, E. Chaput'nün «İstanbul civarındaki Neojen arazisinin bünyesi hakkında müşahedeler», Türkiye'nin Tektonik tarihçesine umumî bir bakış» ve «Ankara mintakasının 1: 35 000 mikyasında jeoloji haritasına dair izahat» adlı eserler teşkil eder. Prof. Pamir, W. Penck ve E. Chaput tarafından yazılmış, yukarıda adı geçen eserleri sadece tercüme etmemiş, aynı zamanda bu eserlerin hazırlanmasına bilfiil iştirak etmiştir. E. Chaput'nün makalaları ve tercümeleri İstanbul Darülfünunu Jeoloji Enstitüsü neşriyatı (sayı: 4, 6, 7) olarak 1931 yılında yayınlanmıştır. Hocamızın o devre ait diğer bir tercümesi de, K. Nagalhard'ın «Cenubî Karadeniz nebat bakiyeleri» adlı makalesidir. Almanca olan yazı ve tercümesi, 1930 da Fen Fakültesi Mecmuasında yayınlanmıştır (yıl 7, sayı 1-2).

3. Depremle ilgili yayınlar

Ord. Prof. H. N. Pamir, 1928 senesinden beri, memleketimizde zaman zaman vukua gelen ve çok defa âfet şeklinde tecelli eden zelzelelerle yakinen ilgilenmiş, ekserisini mahallinde incelemiş ve bu konuda birçok yayınlar yapmış, resmî makamlara raporlar vermiştir.

Depremlere dair ilk eseri, rahmetli İbrahim Hakkı Akyol ile beraber hazırladıkları «30-31 Mart 1928 tarihindeki Tepeköy-Torbalı-İzmir zelzelesi» hakkında Darülfünunun emanetine verdikleri rapordur. Mahallinde yapılan jeolojik-makrosismik tetkikatı aksettiren bu eser, o zamanki Jeoloji Enstitüsünün 1 numaralı neşriyatı olarak, 1929 da yayınlanmıştır. Eserde deprem olayı ve tesirleri detaylı olarak belirtilmiş ve zelzele sahasının jeolojik özelliği ile Batı Anadolu'nun tektonik durumu hakkında geniş bilgi verilmiştir. Ayrıca bir isoseist haritası ile Batı Anadolu'nun küçük mikyaslı bir tektonik haritası da esere eklenmiştir.

Prof. Pamir'in depremler üzerine ikinci eseri, E. Paréjas ile müştereken yayınlamış oldukları (1940) «19 Nisan 1938 Orta Anadolu yer depremi» adlı makaledir. Burada deprem olayının mahiyeti, husule gelen fayın karakteri ve genel olarak bölgenin jeolojik-tektonik özelliği tebarüz ettirilmiş, farklı ölçeklerde iki isoseist haritası tanzim olunmuştur.

Deprem konusundaki üçüncü ve dördüncü eserler, 1939-Erzincan zelzelesi hakkında, İhsan Ketin ile beraber hazırlamış oldukları ve Geologische Rundschau Mecmuasının 31 ve 32 nci ciltlerinde (1940, 1941) yayınlanan travaylardır. Bunları «Çorum ve Erbaa depremleri» üzerine İbrahim Hakkı Akyol ile müştereken, Türkiye Coğrafya Dergisinde (1943) neşredilen makale takibeder.

Prof. Pamir, 1946 da, Fen Fakültesi Mecmuasının A-serisinde (cilt : IX, sayı 3, 1944) yayınlamış olduğu «Kuzey Anadolu'da bir deprem çizgisi» adlı eserinde, 1939 ile 1944 yılları arasında, Kuzey Anadolu'da vukua gelmiş olan büyük depremlerin bir sentezini yapmakta, bu bölgedeki sismik faaliyetin jeolojik sebeplerini, 850 km uzunlukta, zaman zaman harekete geçen bir dislokasyon çizgisine — eski bir faya — atfetmektedir. Bu konu daha derinleştirilerek, 1948 de Londra'da akdedilen 18 inci Milletlerarası Jeoloji Kongresinde, tebliğ olarak verilmiş ve 1952 de Kongre Bültenlerinde (part XIII, pp. 214-218) yayınlanmıştır. Tebliğde, deprem çizgisi «Kuzey Anadolu beresi» (La cicatrice Nord-Anatolienne) şeklinde tefsir edilmiş ve bunun önemli tektonik bir sınıra tekabül ettiği açıklanmıştır. Bu sınır, Sayın Profesöre göre, Pontidler'le Anatolidler'i ve daha geniş anlamda, Eurasia ile Gondwana kıtalarını birbirinden ayırmaktadır.

4. Milletlerarası Kongrelerde verilen tebliğler

Ord. Prof. H.N. Pamir, 1937 de Moskova'da, 1948 de Londra'da ve 1960 ta Kopenhag'da akdedilmiş olan Milletlerarası Jeoloji Kongrelerine katılmış ve bunlarda, Türkiye jeolojisi ile ilgili kıymetli tebliğler vermiştir, Şöyle ki, Moskova'da «Kuzey Anadolu kömür havzasının önemli bazı jeolojik problemleri» ve «Anadolu linyitleri hakkında yeni doneler» adlı iki tebliğ yapılmış ve bunlar 1939 yılında Kongrenin özel bültenlerinde Fransızca olarak yayınlanmıştır.

Bunlardan birincisinde, Zonguldak bölgesinde doğu ve batı kömür havzalarının stratigrafik ve tektonik özellikleri ile kömür yatakları bakımından farklı durumları mukayese edilmiş, Kozlu serisinin ehemmiyeti tebarüz ettirilmiş ve genel olarak havzanın Permien Trias, Jura /Alt Kretase, Senomani ve Eosen devirlerine ait paleocoğrafyası, özel haritalarla gösterilmiştir. Ayrıca, Karafasil-Azdavay bölgesinin tektonik bir kesidi verilmiş, buradaki kömür yataklarının karışık tektoniği açıklanmıştır.

Linyitler hakkındaki ikinci tebliğde ise, Türkiye'de o zaman için bilinen, linyit yataklarının stratigrafik durumları, yaşlan ve kömürleşme dereceleri incelenmiş ve Türkiye'nin Neojen devrine ait bir fasies haritası takdim edilmiştir.

Prof. Pamir'in 1948 de Londra Kongresinde vermiş olduğu «1939 ilâ 1944 yılları arasında Küçük Asya'da vukua gelen depremler ve Kuzey Anadolu beresi» (La cicatrice Nord-Anatolienne) adlı tebliğinin muhtevası hakkında biraz önce izahatta bulunulmuştur. Buna ilâve olarak, Anadolu'nun başlıca tektonik ünitelerini ihtiva eden bir harita üzerinde, bahsi geçen büyük depremlerin episantr sahalarının gösterilmiş olduğunu da belirtmek isterim.

Prof. Pamir, 1960 Kopenhag Kongresine, Madame J. E. Chaput'nün kolâborasyonu ile hazırlamış olduğu «Türkiye'nin stratigrafik leksiğini» (Lexique stratigraphique) takdim etmiştir. Eser, Milletlerarası Stratigrafi Komisyonu tarafından Paris'te, C.N.R.S. neşriyatı olarak 1960 ta yayınlanmıştır. Eserde ayrıca Türkiye'nin Stratigrafisi, tektonik birlikleri ve eski masifleri hakkında kısa, fakat öz bilgiler verilmekte, eski masifler, Permo-Karbonifer, Üst Kretase - Nummulitik ve Neojen devirlerine ait aflörman haritaları ve zengin bir bibliyografya bulunmaktadır. Böylece eser, özet halinde bir Türkiye jeolojisi kitabı demektir.

Ord. Prof. H. N. Pamir, 1961 de Milletlerarası Hidrojeologlar Asosiyasyonunun Atina'da tertiplemiş olduğu kongreye de iştirak etmiş ve burada «Orta Anadolu bölgesinin hidrojeolojisi» hakkında bir tebliğ vermiştir. Tebliğin metni, daha sonra, Asosiyasyonun bülteninde yayınlanmıştır (Bull. Assoc. İnt. Hyd. Sc., vol. VI, no. 4, 1961).

5. Arazi etüdleri ile ilgili yayınlar

Sayın Hocamızın arazi etüdleri hakkında mevcut çok sayıda neşriyatı arasından burada, bugünkü konuşmanın erevesi içinde, ancak birkaç tanesi takdim edilebilecektir.

Prof. Pamir'in arazi etüdleri ile ilgili ilk eseri, zannederseniz, «Of-Sürmene mıntakasının jeolojik bünyesi ve burada 1929 senesi yazında vukua gelen heyelan ve feyezan hdiseleri» adlı, 1930 da Fen Fakültesi Mecmuasında neşredilen makaledir (yıl 7, sayı 1-2), Burada, bölgenin jeolojik yapısı, hidrolojik rejimi ve o tarihte vukua gelen feyezan ve heyelan hdiseleri tafsiltl olarak anlatılmaktadır.

Prof. Pamir'in etüd şeklindeki ikinci ve üçüncü eserleri, o zamanki yakın mesai arkadaşı olan ve bir sene kadar önce aramızdan ebediyen ayrılan rahmetli Ahmet Malik Sayar Hoca ile birlikte tetkik ettikleri ve beraberce yayınladıkları «Küçükçekmece Fosil Fıkralı Hayvanlar Mecmuası» hakkındaki travaylardır. Bu etüdler, 1933 te Fen Fakültesi Mecmuasında (sayı 3 ve 4) Türkçe ve Fransızca olarak ve aynı sene Paris'te, Soc. Gol. de France'in C.R. lerinde (fasc. 6) intişar etmiştir. Memleketimizde mevcut jeoloji literatürü arasında klâsik bir yer işgal eden bu eserler üzerine burada fazla izahat vermeyi zait bulmaktayım.

Prof. Pamir'in bu ilk devrelere ait travayları arasında, E. Chaput ile müştereken hazırladıkları «İstanbul garbında Neojen arazisi hakkında yeni müşahedeler» adlı makale de bulunmaktadır (İst, Üniv. Geol. Enst. Neşriyatı, sayı 9, 1934).

Daha yeni zamanlarda, 1940 dan sonra, arazi etüdlerini Prof. Fuat Baykal ile birlikte yaptıkları ve müşterek isimleri altında neşrettikleri, bölgesel jeoloji ile ilgili travaylarını görmekteyiz. Bunlar: 1942 de Fen Fakültesi Mecmuasında yayınlanan «Bingöl mıntakasının jeolojik yapısı» ile 1947 de Türkiye Jeoloji Kurumunun Bülteninde ıkan «İstranca masifinin jeolojik yapısı» adlı eserlerdir.

Prof. Pamir'in 1950 den sonraki yayınları arasında, «Tendürek dağı» hakkındaki volkanolojik etüdü ile (1951) «Ergene havzasında hidrojeolojik araştırmalar» (1954) adlı travayı bulunmaktadır. Her iki yazı Fen Fakültesi mecmuasında neşredilmiştir.

1949 yaz mevsiminde Doğu Anadolu'da yapmış oldukları jeolojik etüdüler arasında, Aladağ ve Tendürek volkanları üzerinde bilhassa durmuşlar, her iki yanardağ bölgesini petrografik ve volkanolojik olarak incelemişlerdir. Bu suretle Tendürek volkanının halen solfatar safhasında olduğu, 3300 râkımlı doğu krateri içinde 400-500 m çapında bir gölün bulunduğu, bu kraterden ojitli bazalt lâvlarının aktığı, 3313 rakımlı merkezî kraterin ise obsidien çıkardığı, lâvların lâküstr Neojen tabakaları üzerinden akmış, dolayısıyla çok yeni oldukları anlaşılmıştır.

Ergene havzasının hidrojeolojik etüdünde, önce havzayı çevreleyen pre-Neojen teşekküllerin, yani Istranca masifi ile Keşan Nummulitik fişinin jeolojik özellikleri tebarüz ettirilmiş; daha sonra asıl Ergene depresyonunu dolduran göl ve akarsu rüsuplarından müteşekkil kalın Neojen formasyonu, litolojik ve hidrolojik bakımdan detaylı olarak incelenmiş ve yüksek poroziteli (% 20) kumlu seviyelere kadar inen, o zaman için havzada mevcut 90 artezyen kuyusundan, 24 saat zarfında 25 000 ton su elde edildiği belirtilmiştir. Travayın sonuna Trakya'nın 1:500 000 ölçekli bir jeolojik haritası da eklenmiştir.

6. Değişik konulardaki yayınlar ve diğer eserleri

Prof. Pamir'in değişik konulardaki yayınları arasından, 1958 de Almanya'nın tanınmış madencilik mecmuası olan Bergwissen schaften'de çıkan «Türkiye'nin Maden Kanunu ve Madencilik Durumu» adlı yazısı ile, 1956 da İsviçre'de Archives des Sciences'ta, neşredilen (vol. 9, fasc. 2) «Türkiye'de toz haline gelebilen (pulvérulente) bir kromit» başlıklı makaleyi ve 1948 de Fen Fakültesi Mecmuasının, yeni üniversiteler kanununun kabulü dolayısıyla tanzim edilen özel nüshasında, Fransızca olarak yayınlanan «Çatalca yarımadasının stratigrafisi» adlı memuarını ve nihayet 1963 te M.T.A. Dergisinde (no. 61) çıkan «Jeotermik enerji» adlı makaleyi zikredebiliriz.

Prof. H. N. Pamir, bütün meslek hayatı boyunca, memleketin her çeşit jeolojik problemleri ile yakinen ilgilenmiş, bunlar hakkında yerli ve

yabancı mecmualarda ilmî neşriyat yapmış, gazetelerde halkı aydınlatıcı makaleler yazmış ve zaman zaman verdiği raporlarla, resmî makamların dikkatini bu problemler üzerine çekmiştir.

Bu cümleten olarak, memleketimizde Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü gibi bir müessesenin, daha sonra Hidrojeoloji ve Sismoloji Enstitülerinin Yeraltı Suları Dairesinin ve nihayet Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumunun teessüsü için büyük gayretler sarfetmiştir; ve yine 50 senelik hocalık hayatını içerisinde geçirdiği İstanbul Üniversitesi Jeoloji Enstitüsünü, yangınlar sebebiyle, üç defa yeniden kurmak mecburiyetinde kalmıştır. Hulâsa olarak, bugünkü Türkiye'mizde jeoloji ile ilgili ne varsa, orada Sayın Hocamızın mutlaka bir hissesi mevcuttur. Hiç şüphesiz onun en büyük eseri yetiştirdiği sayısız talebeleridir. Bunlardan bir kısmı, şimdi şu salonu dolduran sizler ve bizleriz. Böylece sözlerime son verirken, Sayın Hocamıza daha uzun yıllar sağlık ve neşe içerisinde yaşamasını ve bizlere yeni yeni eserler vermesini Ulu Tanrıdan niyaz ederim,

Prof. Hamit N. Pamir'in Yayınları

- 1917: Çanakkale meseleyi jeolojisi (W. Penck-H. N. Pamir)
Fünun Fakültesi Mecmuası, no. 2.
- 1918: Keşişdağı jeolojisi (W. Penck-H. N. Pamir)
Fünun Fakültesi Mecmuası, no. 3.
- 1918: Bursa tenezzühü netayici jeolojisi (W. Penck-H. N. Pamir)
Fünun Fakültesi Mecmuası, no. 4.
- 1929: Tepeköy-Torbalı zelzelesi (H.N. Pamir-İ. Hakkı Akyol)
Jeol. Ens. Neş., no. 1.
- 1930: Ankara Bölgesinin Jeolojik Haritası 1:135 000 (E. Chaput-H. N. Pamir)
Jeol. Ens. Neş., no. 7.
- 1930: Of ve Sürmene jeolojisi (H. N. Pamir) Jeol. Ens, Neş., no. 4.
- 1933: Une faune de Vertébrés miocènes près d'İstanbul (H. N. Pamir - A. Malik Sayar)
C. R. Soc. Géol. de France, fasc. No. 6.
- 1933: Küçük Çekmece Memeli fosil yatağı (H. N. Pamir-A. Malik Sayar)
- 1934: Nouvelles observations sur les terrains néogènes de l'Ouest d'İstanbul (E. Chaput-H. N. Pamir)

- Jeol. Enst. Neş. İstanbu, no. 9.
- 1937 : Quelques problèmes géologiques importants du bassin houiller du Nord d'Anatolie (H. N, Pamir)
Congr. Géol. Int., Moscou, 1937.
- 1937 : Nouvelles données sur les lignites d'Anatolie (H. N. Pamir) Congr. Géol. Int., Moscou, 1937.
- 1940 : 19 Nisan 1938 Orta Anadolu yer depremesi (E. Paréjas-H. N. Pamir)
Jeol. Ens. Neş., no. 5.
- 1940: Das Erdbeben in der Türkei vom 27/28, Dezember 1939 (H. N. Pamir -İ. Ketin)
Geol. Rundschau, Bd. XXXI, no. 1/2..
- 1941: Das anatolische Erdbeben Ende 1939 (H. N. Pamir -İ. Ketin)
Geol. Rundschau. Bd. XXXII no. 3.
- 1942: Contribution à l'étude géologique de la région de Bingöl (H. N. Pamir - F. Baykal)
Rev. Fac. Sc. Univ. İst., sér. B, t. VIII, no. 4.
- 1943: Çorum-Erbaa depremleri (H. N. Pamir -İ. Hakkı Akyol)
Türkiye Coğrafya Dergisi, no. 2.
- 1944: Une ligne séismogène en Anatolie septentrionale (H. N. Pamir)
Rev. Fac. Sc. Univ. İst. sér. A, t. IX, no. 3.
- 1947: Istranca masifinin jeolojik yapısı (H. N. Pamir-F. Baykal) Türkiye Jeol. Kurumu Bülteni, vol. 1/1.
- 1948: Les séismes en Asie Mineure entre 1939 et 1944 — La cicatrice nord - anatolienne (H. N. Pamir)
XVIIIe. Cong, Géol. Int. Londres, pt. XIII, pp. 214-218.
- 1948: Stratigraphie de la presqu'île de Çatalca. Livre inaugural de la Faculté des Sciences d'Istanbul.
- 1951: Mount Tendürek (H, N. Pamir)
Rev. Fac., Univ. İst. No. 1.
- 1954: Recherches hydrogéologiques du bassin d'Ergene (H. N. Pamir)
Rev. Fac. Sc. Univ. İst., Sér. B, t. XIX no. 1.
- 1956: Sur une chromite pulvérulente en Turquie.
Archives des Sciences, vol. 9, fasc. 2. Genève.
- 1958: Bergrechtliche und Bergwirtschaftliche Verhältnisse in der Türkei.

- Die Bergwissenschaften Gahr., no. 5, 11.
- 1960: Lexique stratigraphique international (H. N. Pamir) vol. 3, fasc. 9, Turquie, Paris.
- 1961: Hydrogéologie de la région centrale de l'Asie Mineure.
Bull. Assoc. Int. Hyd. Sc., VI. An., no. 4.
- 1963: Jeotermik enerji.
M.T.A. Derg., no. 61.

Prof. Hamit Nafiz Pamir'in ders kitapları

- 1928 Umumi arziyat
- 1937 Dinamik jeoloji I (1. baskı)
- 1942 Stratigrafik jeoloji (M. Gignoux'nun kitabından tercüme)
- 1948 Dinamik jeoloji II (1. baskı)
- 1959 Dinamik jeoloji I (2. baskı)
- 1960 Dinamik jeoloji II (2. baskı).

Prof. Dr. Cemal Arif ALAGÖZ

Ankara Üniversitesi D.T.C. Fak. Coğrafya Profesörü

Aziz Millî Eğitim Bakanımız, kıymetli dinliyenlerim;

Şu anda, Fakültemizin Konferans Salonunda Jübilesi yapılmakta olan Jeoloji Ordinaryüsü Sayın Profesör Hamit Nafiz Pamir'i, Türk Coğrafya Kurumunun İkinci Başkanı sıfatıyla, coğrafyacılarımız adına selâmlamakla bahtiyarım. Müsaadenizle, evvelâ bu pek değerli şahsiyeti nasıl tanıdığımı anlatacak, daha sonra ilmî niteliği hakkındaki düşüncelerimi arzedeceğim.

Sayın Hamit Nafiz Pamir, erken inkişaf etmiş bir kabiliyet, bir değerdir. Ben kendisini, Darülfünun Fen Fakültesi Mecmuasının I. yıl, V. sayısında yayınlanan bir makale ile tanıdım. Makalenin tarihi; 1917; adı : «Bursa Tenezzülünün Netayici Jeolojisi»; yazarı: Dr. Walter Penck; mütercimi: ilmi Arz ve Maadin Müderris Muavini Hamit Nafiz. Makale-

nin yayınlandığı tarihte ben, ilkokulu henüz bitirmiştim. 1925-26 yıllarında, İstanbul Darülfünununda öğrenci olarak makaleyi okuyacak çağa geldiğim zaman, bir kere de kendisini uzaktan gördüm. Besim Darkot tanıtmıştı. Âdeta, biz yaşta görünüyordu, incecik, " terü taze, sevimli bir insan, Hocam Selim Sırrı Tarcan'dan öğrendiğim tâbirle, bir insan güzeliydi. Hayranlık duydum, Çünkü, beğendiğim, birçok vasıf ve meziyetler, kendisinde bir araya toplanmıştı. Üniversite öğrencisi olarak, biz o zamanlar, istikbalimizi hazırlamak endişesi içinde idik. Yüksek tahsilimizi bitirelim, Avrupa tahsili de yapalım, yabancı dil öğrenelim, şerefli bir mevkiimiz, itibarımız olsun, paramız, yuvamız olsun istiyorduk. Aynı zamanda, çevremizdeki genç kızların dikkatini çekmek hevesinde idik! Genç Müderris Muavini bana, özlemim duyduğumuz mazhariyetlere daha pek erkenden kavuşmuş göründü. Bu, elbette imrenilecek bir durumdu.

Talih, bize de yâr oldu. Üniversiteyi bitirip, 1927 de Fransa'ya tahsile gittik. 1931 de döndük, 1934 te, Coğrafya ve Jeoloji Enstitülerinin bir arada çalıştığı, Zeynep Hanım Konağında, Sayın Hamit Nafiz'i Profesör olarak bulduk. Yine genç, her zamanki gibi sevimli idi. Vefa yangınından kurtulamıyan Jeoloji Enstitüsünü yeniden kurmak ve geliştirmekle uğraşıyordu. Daha o zamandan, Enstitüsünün salonlarında, önemli taş ve fosil koleksiyonları yer almıştı. Yabancı profesör olarak davet edilmiş bulunan Profesör Ernest Chaput, Coğrafya ve Jeoloji Enstitüleri arasında samimi bir bağlantı kurmuştu. Chaput'nün jeoloji derslerini, değerli arkadaşım Jeolog Sadettin Pekmezçiler, coğrafya derslerini de ben tercüme ediyorduk. Profesör Chaput'nün dersleri, konferansları, ekskürsionları vesilesiyle Sayın Pamir'i hemen her hafta görebiliyorduk. 1936 da, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine naklen tâyin edilerek İstanbul'dan ayrıldıktan sonra, 1942 yılında Türk Coğrafya Kurumunun kuruluşu bana, yeniden kendisine raslamak imkânını bahşetti. Kurum, coğrafyanın üniversal vasfının icabı olarak, jeolojiyi de kapsıyordu.1947 de, Türkiye Jeoloji Kurumu kendisi tarafından ortaya çıkarılınca kadar beş yıl, bu Fakültede yapılan Coğrafya, Meslek Haftalarında, Hamit Nafiz Pamir'in kıymetli tenkidlerini, görüşlerini, münakaşalarını dinledik. Yüksek bilimsel niteliğini daha yakından tanıdık. Coğrafyacılarla jeologların tartışması, son derece zevkli oluyordu. Biz kendisine artık, «Hamit Abi» diye hitab ediyor ve bundan kıvanç duyuyorduk. 1947 den sonra, aramızdaki dostluğu, bizim kendisine olan sevgi ve saygımızı, Jeoloji Yıllık ve Bilimsel

Toplantıları devam ettirdi.

Burada, konuşmanın ikinci kısmına geldim. Ordinaryüs Profesör Hamit Nafiz Pamir'in bize göre bilimsel niteliği nedir?

Evvvelâ, şahsen jeoloji ilmine değerli eserler vermiş, katkıları çok olan bir bilim adamıdır. İstanbul-Batı Tarafı Jeolojik Yapısı, Kuzey Anadolu'da bir Deprem Çizgisi gibi etüdüleri; iki ciltlik Dinamik Jeoloji el kitabı gibi eserleri, Türkiye Jeoloji Kurumu Bültenindeki yazıları, sözümüzün misalleridir.

Bilimsel niteliğinin diğer bir özelliği, örnek çalışma taradın Bu kanaatimizi açıklıyalım: Hamit Nafiz Pamir, daha pek genç yaşta, muhtelif yabancı kültür dillerini elde etmiş bulunuyordu. Bu dillerden de faydalanarak, jeoloji alanında yetişkin bir ilim adamı idi. Belki yaradılıştan, diğer bir vasfı da, kolektivist oluşu idi. Bu vasıflar, bütün meslek hayatı üzerinde etki yapmıştır. Kolektivist oluşu çok önemlidir. Çünkü biz, ferdiyetçi, endividüalist eğilimleri mütebariz bir toplumun insanlarıyız. Ortaklık kurup yönetmede, cemiyet kurup devam ettirmede, işbirliği yapmada sıkıntı çekeriz. Bu sebeple, zamanımızda eğitimcilerimiz, bu eksikimizi tamamlamak çabası içindedirler. Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarlarından, aziz dostum Reşat Tardu bir gün bana: «Okullarda, ferdiyetçi eğilimler yerine, işbirlikçi eğilimleri geliştirmek için tedbirler alıyoruz. Meselâ, daha ilk sınıflarda, arka arkaya sıralar kullanmaktan vazgeçip, etrafına toplanılabilecek masalarda öğretim usulünü benimsedik. Bir masa etrafında toplanan öğrencilerin, müşterek bir işte vazife almaları kolaylaşıyor» demişti. Bildiğiniz gibi, Alman okullarında, üniversitelerinde bu maksatla «Koreferat» olarak ödev hazırlatma yeni bir şey değildir. Bunun olumlu sonuçları ise, gözümüzün önündedir.

İşte, nadir bulunan, geliştirilmesi istenen bu işbirlikçi karakter, Hamit Nafiz Pamir'de doğuştan mevcuttu. Bu sayede, bilim hayatında, zamanımızın tanınmış jeolog ve coğrafyacılarıyla işbirliği yapabildi: Walter Penck, Ernest Chaput, Ahmet Malik Sayar, İbrahim Hakkı Akyol, Edouard Paréjas kolâbatörlerinin başlıcalarıdır.

Walter Penck'le birlikte, Bursa Tenezzühünün Netayici Jeolojisi, Çanakkale Meselei Jeolojisi; Chaput ile Ankara Mintakasının 1 : 135 000 mikyaslı Jeoloji Haritasına Dâir İzahat, İstanbul'un Garbında Neojen Arazisi Hakkında, Ordinaryüs Profesör İbrahim Hakkı Akyol'la, Tepe-

köy-Torbalı-İzmir Zelzelesi, Çorum ve Erbaa Depremleri; Edouard Paréjas ile Orta Anadolu Yer Depremi gibi çalışmalar meydana getirdi.

İşbirliğini öğrencilerine de teşmil ederek, onların yetişmesini sağlamıştır: Fuat Baykal ile birlikte, Bingöl Mıntakasının Jeolojisi, Istranca Masifinin Jeolojik yapısı; İhsan Ketin'le beraber «Das Erdbeben in der Türkei vom 27/28 Dez. 1939»; «Das Anatolische Erdbeben Ende 1939», gibi etüdler yayınlamıştır. Maurice Gignoux'nun büyük eseri «Géologie stratigraphique» tercümesi, Enver Altınlı ile Nuriye Pınar'ın da katıldığı böyle bir işbirliğinin mahsulüdür. Bu kolektif çalışmalardan başka, 1: 800 000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritasının İstanbul Paftası izahnamesinde, 1: 500 000 ölçekli Jeoloji Haritası ile ilgili çalışmalarda da kıymetli bir payı vardır. Sayın Hamit Nafiz Pamir'in meşgul olduğu konuların en önemlilerinden biri Volkanoloji ve Depremler, diğeri Trakya Jeolojisidir. Depremler, Türkiye için her zaman aktüel sayılacak bir konu olduğundan ve hayatî önem taşıdığından, kendisini bu konu ile devamlı surette meşgul görmüşüzdür. Ayrıca gazetelerde, vakit vakit halkı uyarıcı, aydınlatıcı, ilmî değeri haiz yazıları intişar etmiştir.

Meslekî ve ilmî faaliyetinin diğeri bir cephesi de, memlekete jeolog yetiştirmeye önem vermiş olmasıdır. Bugün Türkiye'de faaliyette bulunan jeolog neslinin büyük bir kısmının yetiştiricisi kendisidir. İstanbul Fen Fakültesindeki ocak, «bir yüksek fırın» gibi tütmeğe devam ediyor. Orada yetiştirdiği değerli profesörler, liyakatle hizmet nöbeti almış bulunuyorlar.

Pamir'in bir başka vasfı, yine işbirlikçi oluşunun diğeri bir cephesini teşkil eden kuruculuğudur. Eski dost, meslektaş ve öğrencileri ile birlikte Türkiye Jeoloji Kurumunu meydana getirdi. Kurum, bir bilim hazinesi olan dergisi ve ilmî çalışmaları ile dünyada kendisine haklı bir şöhret sağlamıştır.

Pamir'in, mesleğimiz olan coğrafyaya hizmeti nedir? Jeolojiye hizmet, aynı zamanda coğrafyaya hizmettir. Çünkü, ilmî bir sentez olan coğrafyanın en esaslı malzemesi, jeolojiden gelir. Bu sebeple biz, jeolojiye «amcazademiz» diyoruz! Kaldı ki, coğrafyacılar, Sayın Pamir'i her zaman yanlarında ve kendi çalışmalarını destekler görmüşlerdir. Öte yandan,

coğrafyacıların eserlerini jeoloji yönünden en çok tenkid eden jeolog da, yine kendisidir. Fakat biz, isabetli, uyarıcı ve yerinde tenkitlerini kazanç sayarız.

Sözlerime, bir noktayı daha ilâve etmek isterim; Tanıdığım jeologlar arasında en zarif giyinen iki jeologdan biri, memleketimizde Hamit Nafiz Pamir, diğeri Fransa'da Léon Luteaud'dır. Zarif giyinişleri, kibar davranışlarıyla muhitini teshir eden Pamir'e «Jeolojinin Prensi» diyebiliriz.

Kısaca, jeoloji ilminin memleketimizde kurulmasına, sevilmesine, yayılmasına böylesine hizmet etmiş olan Pamir, jeolog ve coğrafyacılarımızın sevgi ve saygısına hak kazanmış mutlu bir insandır. Bu itibarla ben, geniş bir aydınlar kitlesinin taziz ettiği Pamir'e, 40 yıl öncekinden daha fazla gıpta ediyorum. Bu büyük hoca, büyük dostu, daha uzun yıllar sağlık ve mutluluk içinde aramızda görmek candan dileğimizdir.

Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir

Dr. Fuat BAYKAL

İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeoloji Profesörü

Prof. H. N. Pamir'i 1937 senesi Eylül ayında tanıdım. Bu tarihten sonra, devamlı olarak, 25 sene kendisiyle beraber çalıştım. Öyle zannediyorum ki, bu mesut toplantıya katılanlar arasında Hocayı ya benim kadar eski tanıyan olamaz, veya benim kadar kendisiyle sürekli çalışmış bir kimse bulunamaz.

Hoca ile olan müşterek hayatımız üniversitede, arazide ve eğlence yerlerinde geçmiş olduğu için, karşılıklı olarak her veçhemizle birbirimizi iyi tanımak fırsatlarını elde etmiş bulunuyoruz.

Sayın Prof. H. N. Pamir'i ilk gördüğüm gün, bana hemen jeolojinin iyi taraflarını, memlekette büyük istikballer vadettiğini kendine has sihirli cümlelerle uzun uzun anlatmıştı. Ve durmadan Avrupa'dan tahsilden dönenleri izliyor, onları üniversitede toplama çarelerini araştırıyordu.

Üniversitede ilme, özellikle jeolojiye inanmış ve güvenmiş bir Türk hocasının mevcut olduğunu görmekle şahsen büyük kıvanç duymuştum.

Memleketimiz ilk kalkınma hamlelerine o devirlerde başlamıştı, Etibanklar, Sümerbanklar, M.T.A. lar hep o seneler içinde kurulmuşlardı. Prof. H. N. Pamir her yeni açılan müesseseyi yakından takibeder ve onun jeoloji ile en ufak bir ilgisi mevcut olup olmadığını araştırırdı. Jeoloji ile direkt ilgisi olan kurumların teşkilâtı içine hiç olmazsa bir jeologun katılması hususunda büyük çabalar harcardı.

Kardeşi merhum İlhami Pamir'in Etibank Genel Direktörü olmasıyla, H. N. Pamir'in bu husustaki gayretleri de esaslı bir şekilde desteklenmiş oldu.

Böylece bir taraftan jeoloji mezunlarına bir mahreç temin etmek, diğer taraftan da jeoloji ve jeologu memlekette tanıtmak ve tanıtırmak, gençleri Avrupa'ya tahsile yollatmak, Avrupadan tanınmış jeologları memleketimize getirtmek hususunda Prof. H. N. Pamir'in gayretleri büyük olmuştur.

Memleketimizde jeologların sayısı henüz 50 yi bulmamıştı ki, Hoca bunları bir araya toplamayı ve daha aktif hale getirmeyi düşünüyor ve bir Jeoloji Cemiyeti kurulmasını tasarlıyordu. Bunun için resmî ve gayri resmî müesseselerin maddi ve mânevi desteklerini temin etmek amacıyla senelerce uğraştı ve nihayet 1947 senesinde Türkiye Jeoloji Kurumu kuruldu ve Prof. H. N. Pamir de ilk başkan seçilme mutluluğuna erişti.

İşte, Sayın Ord. Prof. H. N. Pamir Türkiye jeolojisi alanında bu şekilde çalışmaya başlamış ve bugüne kadar da aynı tempo ile devam etmiştir.

Hoca çok hoşsohbet, espri ve hikâyeleri bol olan bir kimsedir. Devrinin ve devrimizin daima ilerici fikirlerine sahip olmuştur. Onunla seyahat etmek âdeta bir zevktir. Her seviyeye inmesini bilen, herkese iyilik yapmasını arzulayan, köylüleri dinlemekten ve onların dertlerini defterine not almaktan çok hoşlanan bir şahsiyettir. Ancak, elinde olmıyan sebeplerden dolayı bu notlarının hepsini istenilen şekilde sonuçlandıramadığından kendisi de üzülür. Birçok kimselere şahsen yapabileceği her iyiliği yapmıştır. Muhtaçlara cebindeki son meteliğine kadar harcadığına çok defa: şahit olmuşumdur. Zaten hocanın felsefesine göre paranın iki harcama yeri vardır: 1) muhtaçlara yardım, 2) eğlence.

Hoca kalabalığı, neşeli muhitleri, güzeli ve iyiyi seven bir insandır. Toplum yaşama kurallarına çok dikkat eder. Jeolojik seyahata ve jeolojiyi tabiatın sinesinde görmeye çok meraklıdır. Çadır ve dağbaşının, jeologlar arasındaki samimiyeti sağlamlaştırdığına kanidir. Herkese bilhassa

sevdiklerine çabuk inanır ve kendini ona göre ayarlar. Bu çabuk inaniştan ortaya çıkan hataları ancak zamanla farkederek ve üzülür.

Yerdeki karıncadan dahi korkan Sayın Prof. H. N. Pamir hakkındaki şu hâtıramı burada kaydetmeden geçemeyeceğim: 1942 senesi yaz mevsiminde Kalecik ile Çankırı arasındaki arazide çalışırken, kampımızı köylerden uzak, dağbaşında bir pınarın yanına taşımıştık. Üç çadırımız vardı. Kendi çadırının, benimki ile ahçının çadırı arasında kurulmasında ısrar etmişti ve öyle yapıldı. Ahçılığı da Kürsümüzün emektar lâborantı Mehmet efendi yapıyordu. İlk gece saat 11-12 sıralarında derin uykudayken, Hamit Beyin çadırından şu feryatlar ile uyandım: «Fuat Bey... Fuat Bey... Mehmet'i kesiyorlar yetiş!» Ben uyku sersemliğiyle kendimi derhal çadırdan dışarı attım ve hemen Mehmet efendinin çadırına koştum. Fakat ne çadırda, ne etrafta kimsecikler yoktu ve Mehmet efendi de yatağında mışıl mışıl uyuyor ancak ara sıra acaip horlama sesleri çıkarıyordu.

Prof. H. N. Pamir ile geçirmiş olduğum hayata ait sayısız hâtıralarım vardır. Bunları burada yazıp dökmeye maalesef imkân yoktur.

Mutlu gününde Sayın Ord. Prof. H. N. Pamir'i tebrik eder, memleketimize ve özellikle jeoloji alanında yapmış olduğu çeşitli müspet çalışmalarından dolayı kendilerine şükranlarımı arzeder ve daha nice seneler mesut ve sıhhatli yaşamasını tanrıdan dilerim.

Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir ve Mühendislik Jeolojisi

Prof. Dr. Kemal ERGUVANLI

Istanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi

Jeoloji ilminin Türkiye'de tanınması, yerleşmesi, gelişmesi ve bundan çeşitli pratik alanlarda faydalanması için bir hayat boyu uğraşan, bu hususta makaleler, broşürler, kitaplar yazan, hükümete raporlar ve halka konferanslar veren ve jeolojü mesleğinin tanınmasına büyük gayretler gösteren Sayın Hocamız Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir'in meslek hayatının 50 nci Yıl Jübilesini yapmakla Türkiye Jeoloji Kurumu büyük bir kadirşinaslık göstermiş, genç nesle iyi bir örnek vermiştir. Bu toplantıda,

muhtelif arkadaşlar Sayın hocamız Hamit Nafiz Pamir'in hayatını, eserlerini, Türk maarifine ve kültürüne yapmış olduğu hizmetleri anlattılar. Biz, daha ziyade Prof. Hamit Nafiz Pamir'in tatbikî jeoloji ve bilhassa mühendislik jeolojisi konularında yaptığı çalışmaları ele alacak, bu husustaki düşüncelerimizi açıklamaya çalışacağız.

Birinci Dünya Harbinden sonra petrol ve kömür jeolojisi tatbikî jeolojinin ayrı bir kolu haline gelmiş ve ayrı bir meslek olarak tanınmaya başlamıştır. İkinci Dünya Harbinden sonra da mühendislik jeolojisi (baraj, tünel, temel, heyelan, zelzele, malzeme ve yeraltı suları jeolojisi) artan ihtiyaç ve şartların etkisiyle, jeolojinin yeni bir branşı olarak gelişmeye başlamıştır. Hattâ bugün bunlar da ayrı birer uzmanlık haline gelmiştir.

Prof. Hamit Nafiz Pamir, memleketimiz için hayati önemi olan ve bugün mühendislik jeolojisi içinde incelenen yeraltı suları, heyelan ve zelzele gibi jeolojik olaylarla bilfiil meşgul olmuştur. 1928 yılından bu yana Anadolu'un muhtelif yerlerinde husule gelen İzmir-Torbalı (1928), Kırşehir (1938), Erzincan (1939), Erbaa (1942), Adapazarı-Hendek (1943), Bolu-Çerkeş (1944) zelzelelerini yerlerinde incelemiş, alınması icabeden tedbirler hakkında hükümete raporlar vermiş, makaleler yayınlamıştır. Türkiye Deprem Bölgeleri Haritasının hazırlanmasında ve bundan bayındırlık işlerinde faydalanmasında büyük gayretler sarf etmiştir. Bu çalışmalar sonucu, deprem bölgeleri içinde bulunan iskân sahalarda yapılacak, büyük inşaatta, yapı ve civarının jeolojik etüdünün yapılması şartı konulmuş, mühendis-jeolog işbirliği başlamıştır.

1929 yılı Temmuzunda Doğu Karadeniz bölgesinde, Of-Sürmene civarında husule gelen ve 146 kişinin ölümüne sebep olan heyelan ve feyezan olaylarını ve bunların husule getirdiği tahribatı incelemiş, 8-10 saat içinde andezitik tüf, lâv ve aglomeraların göçüp, kayması milyonlarca metre küb malzemenin taşınıp 30-35 metre yüksekliğindeki baraj göllerinin husule gelişini ve bu olaylarda jeolojinin rolünü araştırmıştır.

1930 yılında Ankara'nın içme suyunu temin için yapılması düşünülen Çubuk Barajı civarında ve rezervuar bölgesinde E. Chaput, İ. Hakkı Akyol, A. Malik Sayar ve Muhsin Adil Binal'le beraber arazide iki ay çalışarak, baraj ve Ankara civarının 1:135 000 ölçekli Jeolojik Haritasını husule getirmişlerdir. Bu bizde ilk baraj jeolojisi çalışmasıdır.

Prof. Hamit Nafiz Pamir 1933 ten sonra kurulan birçok fabrika ve tesisin ihtiyacı olan suyu ve tabii ham malzemeyi temin için birçok yerde çalışmalar yapmış, memleketin taş ve toprağından faydalanma yollarını araştırmıştır. Malzeme jeolojisi ile ilgili olan bu çalışmalar maalesef raporlar halinde kalmış, yayınlanmamıştır.

İstanbul Üniversitesinde uzun yıllar hocalık yapan Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir İstanbul civarı, Trakya, Tuzla ve Bursa civarının yeraltı sularıyla ilgilenmiş, Ergene havzasında, Lüleburgaz, Çorlu, Bakırköy ve Bursa ovalarında yeraltı sularından faydalanma imkânlarını araştırmış ve bu hususta birçok yayın yapmıştır.

Bütün bu çalışmalar bize Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir'in o günkü ortam ve düşünüş içinde, kantitatif jeoloji demek olan mühendislik jeolojisinin memleketimizde gelişmesinde, resmî organlar tarafından tanınmasında ve kullanılmasında büyük gayretler sarf ettiğini göstermektedir. Bugün dahi aynı konular üzerinde büyük bir zevk ve titizlikle uğraşan Sayın Hocamız Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir'e sıhhatli uzun ömürler temenni eder, «Sâyinin meşkûr» olmasını dileriz.

Dr. Zati Ternek

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Jeoloji Şubesi Md. Yardımcısı

Sayın Bakan, Sayın Dekan, Sayın Hocam ve Sayın Meslektaşlarım;

Sayın Hocam Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir'i 30 yıla yakın zamandan beri tanımak ve onun feyzini almak mutluluğunda bulunduğumdan çok memnun ve bahtiyarım. Sayın Hocamız meslektaşlarımızın da belirttikleri gibi öğreticiliği hakşinaslığı, mesleğimizin yurttaki inkişafına hizmet etmesi ve sosyal cepheleriyle güzide insanlar arasındadır.

Yurdumuzda sayısız yüksek öğretmen yetiştirmesi, aynı zamanda mesleğimizin ilk öncülerinden ve bu mesleğe adedimizin gittikçe artmakta olduğu jeolog ordusunun ilk yetiştiricilerinden olması hasebiyle ne kadar övünseler azdır.

Buna rağmen, Sayın Hocamız bizlere baktıkça kıvanırlar, fakat kendilerinde ufacık bir kibir veya gurur alâmeti sezemezsiniz. Aksine çok mütevazıdırlar. Yurtta jeoloji mesleğinin inkişafında ve bu gibi ilgili bir-

çok müessesenin kuruluş ve inkişafına hizmetleri vardır.

Sayın Hocamız mesleğin tekâmülünü adım adım takibederler. Her yeni bilgiyi muhitindeki meslektaşlarına duyurmak, yenilikleri yurdu-muzda da tatbik etmek için gayret ederler. Meslekteki yenilikleri her-kesten fazla benimserler ve etrafındakilere de benimsetmeye çalışırlar. Gerek öğrenmek ve gerekse öğretmek için büyük bir irade ve azme sa-hiptirler. Çok metodlu çalışırlar.

Jeoloji mesleğinin kitaptan değil jeologların lâboratuvarı olan tabiat-tan arazide öğrenilebileceğini talebelerine aşarlar.

Uzun hocalık yıllarının kendilerine verdiği bir mümarese ile talebele-rine çok güzel şekilde ders takrir ederler ve gayet güzel öğretirlerdi.

Hele ekskürsiyonlarda bizimle beraber, Sayın Hocamızın da neşe-lerine payan olmazdı. Ekskürsiyonlarda günün yorgunluğundan sonra oturduğumuz taşlar üzerinde komanyelerimizi açıp yedikten sonra, hep beraber millî ve pastoral türküler söylerken, Sayın Hocamız daha da çok neşelenirlerdi. Sonra tekrar dağlara doğru yürüyüşe devam ederdik.

Sayın Hocamızın üstün meziyetlerinden biri de herkesin derdi ile il-gilenmeleri, dertlere çare bulmaya çalışmaları ve çok yakın ilgi gösterme-leridir. Bu yakın ilgileri ile insanları moralman takviye ederler. Bu şekilde memlekete birçok kıymetli evlâtlar kazandırmışlardır.

Meslekte muvaffakiyet için yılmadan, yorulmadan büyük bir sebat ve azimle çalışmak icabettiğini talebelerine daima aşlamışlardır. Mesleği-mizin meşakkatli, meşakkatli olduğu kadar da zevkli bir meslek oldu-ğunu, fakat büyük bir sabır ve gayretle çalışmaya lüzum gösterdiğini bizlere daima telkin etmişlerdir.

Yurt içinde olduğu kadar, yurt dışında da isim yapmış meslektaşları arasında takdir kazanmış olan Muhterem Hocamıza lâyık meslektaşlar olarak çalışmak gayemiz olmalıdır.

Hepinizi hürmetle selâmlarım.

JÜBİLE MÜNASEBETİ İLE ALINAN TEBRİKLER

Ord. Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli

İstanbul Üniversitesi Rektörü

Sayın Başkan,

Büyük âlim, kurucu, hamleci ve bilim karakteri âbidesi aziz Hocamız, Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir'in 50 nci meslek yılını kutlama törenine, bütün isteklerime ve kesin kararıma rağmen, katılamamanın ağır üzüntüsü içindeyim.

Pek Sayın Prof. Berkem'e bu düşüncelerimin ve üzüntülerimin bildirilmesi için ricada bulunmuştum. Fakat, bana ve benim gibi bütün Türk bilim mensuplarına örnek olan ve örnek olmakta devam eden bu nadir ilim otoritemiz hakkındaki düşüncelerimin bir kısmını yazılı olarak bildirmeden kendimi alamadım.

Kadirbilirlik için gençliğe örnek olan bu kutlamaya öncülük etmiş olmanızdan dolayı size de müteşekkirim.

Bu duygularımı Sayın Pamir'e ulaştırırsanız ayrıca minnettar olurum.

Saygılarımla.

Dr. Sadrettin Alpan

M .T. A. Enstitüsü Genel Direktörü

Uzun yıllar gerek bizzat arazide çalışmak ve gerekse meslektaşlarını yetiştirmek suretiyle memleketimizde jeoloji ilminin gelişmesine hizmet eden Sayın Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir için 22 Şubat 1966 tarihinde Kurumumuzun tertip ettiği Jübilede hazır bulunamadığımdan müteessirim.

Bu vesile ile Sayın Prof. Hamit Nafiz Pamir'i tebrik eder, kendisine neşe ve saadetler temenni ederim.

Kongrenize muvaffakiyetler dilerim.

Prof. Nusret Kürkçüoğlu

İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi Dekanı

Ellinci meslek yılınız Jübilesinde kendim ve Maden Fakültesi öğretim üyeleri ve mensupları adına en samimî tebriklerimi sunar, Türk milletine ve Türk kültürüne yapmış olduğunuz hizmetlerin uzun seneler daha devam etmesini candan temenni ederim.

Prof. Ahmet Can Okay

İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi, Jeoloji Enstitüsü

22 Şubat 1966 tarihinde Ankara'da yapılacak olan Sayın Ord. Prof. Hamit Nafiz Pamir'in Jübilesinde bulunmak ve bir konuşma yapmak isterdim ise de, rahatsızlığım dolayısıyla gelececeğimi üzümlere bildiririm.

Mazlum Öget

MTA. Enstitüsü Genel Direktör Yardımcısı

Enstitüde yalnız bulunmam dolayısıyla maalesef Kongrenize iştirak edemediğimden üzümlere içindeyim.

Kongre vesilesiyle size ve yeni yönetim kuruluna tebriklerimi sunar, muvaffakiyetler dilerim.

Ayrıca, bugün yapılmakta olan Ord. Prof. Hamit N. Pamir'in 50 nci meslek yılı için tertip edilen Jübile dolayısıyla tebriklerimi sunar, muvaffakiyetler dilerim.

İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Mineraloji ve Petrografi Kürsüsü

Jübileniz dolayısıyla sizi kutlar, çok selâmlar yollarız.

Leylâ Taner (Prof. Pamir'in kızı)

Babacığım, çok istediğim halde Jübileye rahatsızlığımdan dolayı gele miyorum, Seninle ne kadar övündüğümü bilemezsin. Candan tebriklerimi sunar ellerinden öperim.

Haldun Taner (Prof. Pamir'in damadı)

Jübilenizi candan kutlan daha nice yıllar verimli çalışmalar diler, ellerinizden öperim.

ORD. PROF. HAMİT N. PAMİR'İN TEŞEKKÜRÜ

Hakkımda göstermiş olduğunuz teveccüh ile bana, bir fâninin kendine temenni edeceği en büyük saadeti ve sevinci vermiş oldunuz. Sizlere teşekkürlerimi ve minnetlerimi sunarım. Bu teveccühün sebebi, hiç şüphesiz sırf sentimental bir sevgi tezahüründen başka bir şey değildir. Yoksa, otobiyografimi tetkik ettiğim zaman, bunun hiçbir özelliği olmadığını ve dünyayı dolduran alelade bir insandan farklı olmadığını kendim bilirim. Hattâ burada söylenen ve lâıyk olmadığım övücü sözler arasında, 50 senelik meslek hayatım esnasındaki, bazı talihsizlikler bile nezaketen hafzolunmuştur.

Sayın dinliyenlerim, bu münasebetle, ilmimizin memleketimizde son yarım yüzyıldaki gelişmelerine kısa bir nazar atfetmek faydalı olur.

Bilirsiniz ki, Osmanlı Tarihinde 1839 dan itibaren bir Tanzimat Devri vardır. Bu devir, bizim tarihimizin, Avrupa'da 17 nci yüzyıldaki Rönesans Devrinin bir nevi muadilidir. Tanzimat, batı medeniyetine doğru ilk adımdı. Amacı, Avrupa ilmini memlekete sokmak, memleketi, geriliğin mutlak esaretinden kurtarmak; mazi ile, skolâstik geleneklerle alâkayı kesmek veya gevşetmek idi. Tanzimatın ilânına kadar Türkiye'deki yegâne kültür müessesesi medrese idi. Medreselerin müşahedeye, tetkike, tecrübeye ve tenkide katıyen yer vermiyen; ayetlerin, hadislerin ve diğer metinlerin şerh ve tefsirine inhisar eden Arapça tedris metodu vardı. Avrupa ilim ve tekniğinin memlekete girmesine şiddetle ve inatla mâni olan medrese, hattâ bazı mütevazı islâhatı önlemek için, her türlü tedbirlere müracaat ediyordu. Medreselerin tesiri altında kalan halk da her türlü yenilikleri hoşnutsuzlukla karşıladı.

Maatteessüf, Tanzimat Devrinde medreseleri kapatmak veya islâh etmek cesareti gösterilmemiş, sadece onların yanında ve onların tesirleri altında bazı mektepler açılmıştı. Bizim ilmimiz sahasında bu cesaretsizliği, o zamanlar ilk defa yazılmış olan bir jeoloji eserinde görürüz.

1852 de, o zaman henüz kurulmuş olan Encümeni Dâniş Âzasından Mehmet Ali Fethi Efendinin, «Küreyi arzın evvel ve ahirinden ve bilcümle mevaddı dahiliye ve hariciyesinden bahsü beyan eden İlmi Tabakatül Arz» adlı eserinin mukaddimesi şöyledir: «Tabakatı zemini dört devre taksim ederek her devrin mükevvenatı olan mevaddı madeniye ve hayvaniyeyi bahs-ü beyandan sonra, bir de amelîyat ve nazariyat ve mücerrabatında diyaneti, münireyi islâmiyenin usul ve furuğuna münafi tevîl kabul etmez şeyler yazılmamış ve belki tevile muhtaç olur, diye hiçbir şey kaale alınmamıştır».

Eserin bir diğerk yerinde de «İşbu ilmi arzla zikrolunan şeyleri bilmenin kişiye faydası, evvelâ mabudu bilhalk olan Hakkı süphan ve tâalâ hazretlerinin kemâli kudreti Rabbaniyesiyle kulları için halk buyurdıkları yerlerin hüsnü nizamı ve içli dışlı mevcut olan masnuâtı ilâhiyesinin kemâli intizamı bilinerek azameti rübubiyeti gönülde zahir ve aşikâr olup taât ve ubudiyetde elzem olan tazim ve ihlâsı kesbü tahsil eylemektir» cümleleriyle ilminin amacını belirtmek istemiştir.

1870 te kurulan ilk Darülfünun bile, birçok defalar kapanma tekrar açılma ve tekrar kapanma gibi bocalamalar geçirdikten sonra, ancak 1900 de «Fünunu Tabiiye Şubesine» mâlik olabildiğiştir. O zamana kadar jeoloji yalnız Tıp Fakültesinde okutulurdu ve ilk defa Mektebi Tıbbiye programlarına Macar Apdullah bey (Dr. Hammnerschmidt) tarafından ithal olunmuştur. Ondan sonra İbrahim Lütü Paşa ve Esat Fevzi Paşalar gibi hekimler tarafından yine Tıbbiye Mektebinde ilmi arz ve maadin dersleri verilmiştir.

1900 yılında Darülfünun yeniden açıldıktan sonra, Viyana Politekniginde tahsilini bitirmiş olan Halil Etem bey pek kısa bir müddet Darülfünun, Fünunu Tabiiye Şubesinde ilmi tabakatül arz hocalığını yapmış ve ondan sonra yerine tabip eczacı Hüsnü bey gelmişti.

Görülüyor ki, Darülfünunda ilmi arz ve maadin müderrislerinin ekserisi ya bir hekim, ya bir eczacı, ya da bir mühendis olmuş ve hiçbirini bir jeoloji ekolü kuramamışlar ve arkalarında, bu ilme ait araştırmaları devam ettirecek kimseyi bırakmamışlardır.

1916 da Darülfünunda esaslı bir reform yapılmaya çalışılmış ve o zamanki müttefikimiz Almanya'dan, jeoloji dersi için Prof. Walter Penck celbolunmuştur. Çok değerli, genç bir jeolog olan Penck, İstanbul'da Vefa'da satın alınan Abdülkerim Paşa Konağında lâboratuvarları, zengin koleksiyonları ve geniş bir kütüphanesi ile bir enstitü kurulmasına yardım etmiş ve memlekette ilk defa Darülfünun elemanları ile jeolojik araştırmalara başlanarak, neticeler Fünunu Tabiiye Mecmuasında yayınlanmıştır.

Fakat o tarihten sonra da jeolojinin memlekette yerleşmesi arızasız geçmemiştir. Birinci Dünya Savaşı biter bitmez, Darülfünundaki bütün Alman profesörleri ile Penck de, memleketten çıkarılmış ve bu esnada

vuku bulan Vefa yangınında Enstitü, hiçbir şeyi kurtulamadan yanmıştır.

Bundan sonra, Zeynep Hanım Konağında yeni bir Enstitü kurulmuş, müzesi, Abdül Hamit'in Sarayından gelen ve memleketten toplanan kıymetli koleksiyonlarla, kütüphanesi, birçok yayın serileri ile zenginleştirilmişti. Bu Enstitünün kurulmasında Darülfünunda 1933 e kadar jeoloji muallimi olan merhum Malik Sayar'ın büyük yardımları olmuştur. Bu arkadaşımın ismini burada hürmetle yad etmeyi bir vazife bilirim.

Bu esnada, Enstitüye davet olunan Prof. Chaput ile jeolojik araştırmalar, malî imkânların mahdut olmasına rağmen, küçük mikyasta da olsa, hızlandırılmış, Darülfünunun Coğrafya Enstitüsü elemanlarından merhum İbrahim Hakkı Akyol'un da iştirakiyle memlekette tetkik seyahatleri tertip edilmiş ve Ankara bölgesinin jeolojik haritası yapılmıştır. Bu esnadadır ki, memleketin sistemli bir surette jeolojisinin tetkiki için Hükümet nezdinde birkaç defalar resmî teşebbüslerde bulunulmuştur.

1933 te Darülfünun, yeni bir reform ile Üniversiteye inkılâp etmiş ve İsviçreli Profesör Paréjas Enstitüye celbolunmuştur. Bu suretle jeoloji eğitimine yeni bir canlılık ve yepyeni metodlar girmiştir.

Maatteessüf bu Enstitü de 28 Şubat 1942 yi, 1 Mart 1942 ye bağliyan gece, korkunç bir yangın neticesinde yok olmuştur. Ne koleksiyonlarından ne kütüphanesinden ne de tedris malzemesinden hiçbir şey kurtulamamıştır. Bu iki büyük yangının benim hayatımın en büyük talihsizliği olduğunu tahmin edersiniz.

Fakat bu facialar jeolojinin, memlekette yerleşmesine, birçok değerli doktoraların yapılmasına, yeni doçent ve genç profesörlerin yetişmesine mâni olamamıştır. Yangına sahne olan yerlerde bugünkü Jeoloji Enstitüsü yeniden yükselmiştir.

Yine bu sıralarda 1935 te, memleket jeolojisinin ve yapısının sistemli bir suretle araştırılması yeraltı servet potansiyelinin meydana çıkarılması amacı ile Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü kurulmuş, İstanbul Teknik Üniversitesinde, Hidrojeoloji, Sismoloji Enstitüleriyle Maden Fakültesi tesis olunmuştur. Fen Fakültesinden ve bu müesseselerden yetişen gençler M .T. A. nın yeraltı su işlerinin gelişmesinde en mühim

elemanlar olmuşlardır; Adetleri çoğalan ve memlekette bir varlık teşkil eden jeologlar, cemiyetlerini ve birliklerini kurmuşlar, her toplantılarında kendi araştırmalarının neticelerini çekinmeden, ilmî bir surette münakaşa, hattâ tenkid olunmak üzere arz etmeye başlamışlardır.

İşte arkadaşlar benim 50 senelik meslek hayatımda jeolojide, şahidi olduğum gelişmelerin kısa tarihçesi. Bu esnada dünyada, jeoloji ilminde yeni doktrinler elde edilmiş, üniversitelerimiz ve M .T. A. ilmî jeolojiye ve memleket jeolojisine ait seneden seneye zenginleşen birer bilgi hazinesi olmuş, bunları değerlendirecek ilim adamlarımız yetişmiştir. Bugün bütün dünyada yapılan araştırmalar ve elde edilen tecrübeler yeni yeni doktrinlerin meydana çıkmasına yol açmaktadır. Temel bilimsel araştırmaların gelişmesi, arzın araştırmasında yeni problemler ihdas etmektedir. Bu ilerlemelere ayak uyduranları aramızda görmekle iftihar ediyorum.

Benim nâçiz şahsıma gelince, gördüğünüz veçhile, hayat yolumu yalnız olarak kat'etmiş değilim. Üniversitedeki ve M.T.A. daki ve diğer müesseselerdeki arkadaşlarım, bana daima yardımcı olmuşlardır. Şimdi hepsine birden minnet ve şükranlarımı tekrar tekrar arz ederim.

Sayın Profesör Brinkmann,

Çok eski ve bütün ilim adamlarının hürmet ettiği bir müessese olan Tabiat Araştırmacıları «Leopoldina» Akademisine âza seçildiğimi bildiren sözlerinize ve bana âzalık beratımı tevdi etmenize teşekkürlerimi sunarım.

Leopoldina'nın 300 seneden fazla bir zamandan beri memleketler sınırlarını aşarak, ilim adamlarının birlikte çalışmalarını ilmin ilerlemesi için elzem addettiğini bilirim. Bundan dolayıdır ki, Alman Tabiat Araştırmacıları Akademisinin bana bahşetmiş olduğu yüksek şerefine değerini tamamen müdrikim.

Derin teşekkürlerimi tekrarlamaktan büyük bir zevk duyuyorum.

Herr Professor Brinkmann,

Ich danke verbindlichst für Ihre Worte, mit denen Sie mir meine Wahl zum Mitglied der altherwürdigen Akademie der Naturforscher «Leopoldina» übermittelt und gleichzeitig die Urkunde meiner Mitgliedschaft mir überreicht haben.

Ich weissß dass die «Leopoldina» seit über 300 Jahren eine enge

Zusammenarbeit der Gelehrten über die Landesgrenzen hinweg zur Förderung der Wissenschaft für unerlässlich hält. Ich bin deshalb voll bewusst der hohen Ehre, die die Deutsche Akademie der Naturforscher mir damit erwiesen hat und wiederhole nochmals meinen verbindlichsten Dank.
